

ID-1435
C-2
4-02-1966

TOELICHTING bij het besluit tot vaststelling van een beschermd dorpsgezicht te LOENEN, gemeente Loenen.

Het beschermde dorpsgezicht omvat het op de bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg, tek. nr. 012) door een stippellijn begrensde gebied.

Van de dorpen en buurtschappen aan de Vecht vormt het dorp Loenen het fraaiste voorbeeld van oude dorpsaanleg in deze omgeving. Tevens kan Loenen gerekend worden tot de weinige dorpen in de provincie Utrecht, die, gezien het historisch-stedebouwkundig en architectonisch aspect, in hun totaliteit vrijwel intact gebleven zijn.

Het dorp bezit een zeer klare ruimtelijke structuur, waarin de ca. 600 m. lange, nagenoeg evenwijdig aan de Vecht lopende Dorpsstraat, het belangrijkste elementen vormt. In zuidelijke richting wordt deze Dorpsstraat beeindigd door het terrein van het voormalige kasteel Cronenburgh; naar het noorden zet deze straat zich voorbij de molen voort in de weg op de linker-oever van de Vecht. Aan de Dorpsstraat is de uit de late middeleeuwen daterende Nederlands Hervormde kerk gelegen, waarvan de kloeke toren het dorp nog geheel beheerst.

Het kerkelijk erf wordt mede omsloten door de Torenstraat en de Kerkstraat, waarvan de gesloten bebouwing, hierin ondersteund door bomen rond de kerk, een ruimte heeft doen ontstaan van een bijzondere intimiteit. De beslotenheid van deze kerksituatie is evenwel niet slechts van belang vanwege de bekoring die hiervan uitgaat, doch vormt in contrast tot de merendeels open bebouwing, onder meer aan de Dorpsstraat ten noorden van de kerk, een element van grote waarde in de dorpsaanleg. Het gedeelte van de Dorpsstraat ten zuiden van de Brugstraat-Grutterstraat bezit tengevolge van de geringe breedte van de straat en de tweezijdige bebouwing evenzeer een grote beslotenheid. Daarnaast verlenen enige monumentale panden aan de Vechtzijde van de Dorpsstraat, deze straat een waardig karakter.

2.110519176009

Het gedeelte van de Dorpsstraat ten noorden van de Nederlands Hervormde kerk, reeds vermeld in verband met de directe omgeving van deze kerk, vormt een mooie uitloper van de eigenlijke kern van het dorp. Het tracé van dit straatgedeelte kan niet los gezien worden van de Vecht, die bij het monumentale huis Leeuwendijk tot op ca. 15 m. wordt genaderd; evenmin van de Molendijk, die de diepe tuinen en erven van de panden langs dit gedeelte van de Dorpsstraat aan de achterzijde begrenst. Slechts één industriële vestiging, schuin tegenover het klooster Mater Dei, detoneert in deze omgeving, die gezien mag worden als een waardig pendant van Oud-Over aan de rechterzijde van de Vecht.

De dorpsbebouwing in het gebied Oud-Over is beperkt gebleven tot de directe omgeving van de brug over de Vecht, in het hart van het dorp. Het karakter van Oud-Over wordt dan ook voornamelijk bepaald door buitenplaatsen, waaronder Bijdorp, Vegtlust en Bosch en Vecht, op hun rijk beboste percelen.

De kwaliteit van de verschillende onderdelen van het dorpsplan, tevens gezien in hun onderlinge relaties, leidt tot een omgrenzing van het beschermde dorpsgezicht, die het gehele oude dorp omvat.

Aan de westzijde wordt deze grens bepaald door het einde van de historische bebouwing, waaronder het raadhuis van Kronenburg mede door zijn situatie een belangrijke plaats inneemt en het begin van de recente en de nog te realiseren uitbreiding van de dorpsbebouwing in westelijke richting. Vervolgens omsluit het dorpsgezicht het terrein van het voormalig kasteel Cronenburgh, een historische plaats, doch tevens in betrekking tot de dorpskern en Oud-Over een zeer fraai ruimtelijk element.

Bij de bepaling van de omgrenzing aan de oostelijke zijde (Oud-Over) is mede uitgegaan van de aard van de bebouwing op de tot de genoemde buitenplaatsen behorende, zich over aanzienlijke afstanden naar het oosten uitstreckende, percelen.

Aan de noordzijde tenslotte volgt de meergenoemde begrenzing de Molendijk. In verband met de beplanting langs die weg volgt de grens van het dorpsgezicht deels de van het oude dorp afgekeerde berm van de Molendijk deels het hart van deze straat.

Het is van algemeen belang, dat het dorpsbeeld van Loenen, dat uitmunt door schoonheid, zowel in de ruimtelijke verhoudingen tussen de bebouwing onderling als tussen de bebouwing en de open, dan wel beboste percelen, zoveel mogelijk behouden blijft. Vooral de omgeving van de Nederlands Hervormde kerk en het gedeelte van de Dorpsstraat ten noorden hiervan verdragen nauwelijks enige verandering, doch ook elders binnen het beschermd dorpsgezicht kan aan het historische aspect niet voorbijgegaan worden, zonder het dorpsschoon ernstig aan te tasten.